Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וועכענטליך (מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג) אונד קאסטעט פיר עסטעררייך-אונגארן: גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 " " " פירטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו. פירס אויסלאנד: גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו. פירטעליאהריג 2 " " 75 " "

יודישע פעסטער ציטונג

אויף דיעזע ציטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריען אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס. דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין: פעסט אלט-גאססע נ' 1. וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 92, אכטער יאהרגאנג · פעסט, מאנטאג י"ז אב ה'ת'ר'ל'ו'. · Pest, den 7. August 1876.

דער קריעג.

צו אנפאנג דיעזעס קריעגעס האבען וויר אינזערען נ' לעזערן פערשפראכען, אן יעדעם טאגע, אן וועלכעם „בעזאנדערס וויכטיגעס" איינטרעפפען זאללטע, אונזער בלאטט ערשיינען צו לאססען, איך ווענן יענער טאג ניכט דער געוואהנליכע דרוקטאג אונזערער ציטונג איזט. נון האט אבער דיעזער סערביש-טירקישע קריעג ביז היינטע נאך גאר קיין „בעזאנדערס וויכטיגעס" צו טאגע געפאָרדערט. דער קריעג ציעהט זיך אין דיא לענגע, וויא איינע לאנגוויעריגע קראנקהייט. עס פערגעהען וואכען, ביז עס צו איינער גראססערן שלאכט קאממט, אונד ווענן עס שאן צו איינער שלאכט פאן אירגענד איינער בעדייטונג קאממט, דאנן פערגעהען ערסט מעהרערע טאגע, ביז מאן דאס אייגענטליכע ערגעבניס דיעזער שלאכט ערפאהרט.

שאן ביינאהע זיט אכט טאגען הערען דיא שלאכטען אים ז א י ט ש א אונד ג ו ר ג א ס א ו א ץ — אונד וויר האבען ביז היינטע נאך קיינע בעשטיממטען נאכריכטען, אויף וועססען זייטע דער זיעג אונד ווער אים בעזיטצע דיעזער צווייא ארטע איזט. געסטערן פריה איזט היער אים קאנסטאנטינאפעל איינע פריוואט-דעפעשע איינגעטראפפען מיט דער מעלדונג: אינטערהאלב גורגאסאוואץ האט איינע שלאכט שטאטטגעפונדען, וואביי דיא סערבען געשלאגען וואורדען אונד זיך נאר נאך אלעקסינאץ פליכטען מוססטען. (אלעקסינאץ ליעגט 5 מיילען זידליך פאן גורגאסאוואץ, אן דער אסט-גרענצע סערביענס, געגענאיבער פאן ניש.) דיא ש ט א ד ט זאלל וועהרענד דעם קאמפפעס אין בראנד געראטהען זיין. (וועלכע שטאדט? גורגאסאוואץ, אדער אלעקסינאץ?)

וויא מאן זיעהט, איזט דיעזע פריוואט-דעפעשע זא אונדייטליך, דאס מאן דערזעלבען קיין בעשטיממטעס ענטנעהמען קאנן. זא פיעל שטעהט פעסט, דאס זאיטשאר אונד גורגאסאוואץ נאך אימער אים בעזיטצע דער סערבען זינד, דענן זאנסט ווירדען דיא טירקען שאן טעלעגראפירט האבען, דאס זיא דיעזע שטעדטע אין בעזיטץ גענאממען. — איינע בעלגראדער דעפעשע פאם 5-טען אויגוסט מעלדעט: „געסטערן האט ביי טרעזיבאבא (זידליך פאן גורגאסאוואץ) איינע שלאכט שטאטטגעפונדען, וועלכע פאן 7 אוהר מארגענס ביז 9 אוהר אבענדס דויערטע אונד מיט דעם זיעגע דער סערבען ענדעטע. — דער אמטליכע שלאכט-בעריכט איזט נאך ניכט איינגעטראפפען." — דיעזע דעפעשען דיענען גלייך מעהר צור פערווירונג אלס צור אויפקלערונג.

אונגעפעהר 1½ מיילען נארד-וועסטליך פאן אלעקסינאץ ליעגט דיא גראססע סערבישע פעסטונג ד ע ל י ג ר א ד. דאס ערסטע ציעל דער טירקען איזט עבען דיעזעס דעליגראד. דער גראדע אונד דאהער דער קירצעסטע וועג פאן ניש נאך דעליגראד וועהרע אין וועסטליכער ריכטונג איבער אלעקסינאץ, איינע שטרעקע פאן 5½ מיילען. דא אבער פאן היער אויס יענע פעסטונג אונצוגענגליך איזט, זא וואללען דיא טירקען פאלגענדע צוגע מאכען: צוערסט ציעהען זיא נארדליך נאך גורגאסאוואץ, איינע שטרעקע פאן 7 מיילען, אונד ווענן זיא גורגאסאוואץ איינגענאממען אונד דארט דען טימאק איבערשריטען, ציעהען זיא ווייטער דורך דיא סערבישען געבירגס-שטראססען זיד-וועסטליך נאך דעליגראד, איינע שטרעקע פאן 5 מיילען. איהר וועג איזט אלזא איין גאבעל-פארמיגער. היער בעגיננט דאס טהאל דעס מאראווא-פלוססעס — אונד זאבאלד דיא טירקען אויך דיעזע דעליגראדער פעסטונג איינגענאממען האבען, שטעהט איהנען גאנץ סערביען אפפען אונד דאס ערייכען דער הויפט-שטאדט בעלגראד וועהרע איהנען דאנן איין לייכטעס שפיעל.

איינע דעפעשע פאם 4-טען אויגוסט מעלדעט: פאר דער שטאדט גורגאסאוואץ, אם רעכטען אופער דעס פלוססעס טימאק בעפינדען זיך נאך דיא סערבען אין איהרען שטארק פערשאנצטען שטעללונגען, אונד נור נאך פערדרענגונג דערזעלבען קאננטע פאן דער איינגאהמע דער שטאדט גורגאסאוואץ דיא רעדע זיין. טירקישער זייטס וואורדען אויף זאיטשאר אונד גורגאסאוואץ שאן מעהרערע אנגריפפע געמאכט, וועלכע אבער ביז היינטע אהנע ערפאלג געבליעבען.

פערנער מעלדעטע איינע בעלגראדער דעפעשע פאם 4-טען אויגוסט: דיא סערבישע ארמעע פאן גורגאסאוואץ אונטער דעם בעפעהלע איהרעס אבערסטען הארוואטאוויטש האטטע געסטערן אויף דען בערג-האהען פאן טרעזיבאבא פאן 1 אוהר מיטטאגס ביז געגען 8 אוהר אבענדס איינע הייסע שלאכט מיט דען טירקען. דאס טירקישע „צענטרום" וואורדע אונגעפעהר איינע מיילע ווייט צוריקגעשלאגען. — („צענטרום" הייסט אין דער קריעגס-שפראכע דיא מ י ט ט ע איינער גראססען ארמעע-רייהע; דיא ביידען ענדען דיעזער ארמעע-רייהע הייסען פ ל י ג ע ל, יעדע שלאכט-ליניע בעשטעהט אויס איינעם צ ע נ ט ר ו ם אונד רעכטעס אונד לינקעס פ ל י ג ע ל. ווער דאס צענטרום דורכברעכען קאנן, דער בלייבט זיעגער.) — דיא טירקען מוססטען זיך צוריקציעהען, וואורדען אבער אויף איהרער ריקצוגס-ליניע פאן דען סערבען וויעדער אנגעגריפפען. — אויך איינע אנדערע סערבישע ארמעע פאן אלעקסינאץ האט איינען זיעג איבער דיא טירקישע ארמעע פאן ניש ערונגען. דיא סערבישע ארמעע פאן אלעקסינאץ ריקטע נעמליך ביז געגען דיא טירקישע שטאדט ניש. פאר ניש ביי דער פעסטונג מעראמאר קאם עס צו איינעם צוזאממענשטאס. נאך העפטיגעם קאמפפע וואורדע מעראמאר פאן דען סערבען גענאממען אונד דיא סערבען דראנגען אין דאס טירקישע לאגער פאר ניש, אונד יעטצט וועהרע עס ניכט מעהר זא שווער, דיא שטאדט ניש איינצונעהמען. דיא טירקען ווערדען דאהער פאן גורגאסאוואץ צוריק נאך ניש ציעהען מיססען, אום דא דאס פארדריקען דער סערבען אבצוהאלטען. — (אבערסט הארוואטאוויטש לייטעט דיא שלאכטען אין דער אומגעבונג פאן גורגאסאוואץ, וועהרענד גענעראל טשערנאיעף איבער אללע סערבישען אסט-ארמעען דיא אבערסטע לייטונג האט.)

פערנער מעלדעטע איינע בעלגראדער דעפעשע פאם 4-טען אויגוסט: היינטע קאם גענעראל טשערנאיעף פאן גורגאסאוואץ נאך דעליגראד, אום גלייכצייטיג נאך מעהרערען זייטען בעפעהלע צו ערטהיילען. עס בעשטעטיגט זיך, דאס הארוואטאוויטש נאך זיעבענשטינדיגער שלאכט דאס צענטרום דער טירקישען ארמעע-רייהע דורכבראכען אונד דיא טירקען צוריקגעשלאגען האט. ווענן נון אויך דיא סערבען ביי ניש פעסטע שטעללונגען גענאממען, זא העטטען עס דיא טירקען מיט איינעם אנגריפפע פאן זידען (ביי ניש) אונד מיט איינעם אנגריפפע פאן נארדען (פאן גורגאסאוואץ) צו טהון.

וואס הערט זיך נון פאן מ א נ ט ע נ ע ג ר א? נאך אימער דאסזעלבע, דאס וויר אין פאריגעם בלאטטע בעריכטעטען. מוקטהאר פאשא איזט נאך אימער אין טרעבינייע פאן דען מאנטענעגרינערן איינגעשלאססען. טרעבינייע ליעגט 2½ מיילען נארדליך פאן מאנטענעגרא אונד 2 מיילען אסטליך פאן דאלמאציען. ווענן מוקטהאר פאשא ניכט באלד איינע הילפע צו זיינער בעפרייאונג בעקאממט, מוס ער זיך נאך וועסטען, נאך דאלמאציען, דורכשלאגען, דא איהם דער וועג געגען נארדען, נאך מ א ש ט א ר, גענצליך אבגעשפערט איזט.

וואס געשיעהט נון מיט דער ארמעע דעס מוקטהאר פאשא, ווענן זיא נאך דאלמאציען קאממט? היער ווערדען איהר פאן דען עסטעררייכערן דיא וואפפען אבגענאממען אונד זיא מוסטע דא ביז נאך בעענדיגונג דעס קריעגעס צוריקגעהאלטען ווערדען. זא געשיעהט עס מיט יעדער קריעג-פיהרענדען ארמעע, ווענן זיא אויף פרעמדעס געביעט געדרענגט ווירד. עסטעררייך ווירד יעטצט דאהער איבער דען רעוואלוציאנערן פליכטלינגען, דיא זיך אין דיעזעם יאהרע פאן דער הערצעגאווינא נאך עסטעררייך-אונגארן פליכטעטען, אויך נאך דיא „מוקטהאר-פאשא-ארמעע" אויסצוהאלטען האבען. דיא טירקייא מוסטע אייגענטליך דיעזע פערפפלעגס-קאסטען אן עסטעררייך צאהלען; אבער ווער קאנן היינטע פאן דער פערשולדעטען טירקייא געלד בעקאממען?

אין דאלמאציען מאכט מאן פארלייפיג אללע פארבערייטונגען, דיא איבערטרעטענדע ארמעע מוקטהאר פאשא'ס פאן דאלמאציען אים ווייטער צו טראנספארטירען, דא איהר פערבלייבען אין דאלמאציען (הארט אן דער טירקישען גרענצע) ניכט ראטהזאם וועהרע.

אים ראגוזא (אין דאלמאציען) מעלדעט איינע דעפעשע פאם 5-טען אויגוסט פאלגענדעס: טרעבינייע איזט גאנץ בעלאגערט, זא דאס זיך מוקטהאר פאשא אויך נאך דאלמאציען ניכט מעהר דורכשלאגען קאננטע. דיא הערצעגאווינער רעוואלוציאנערען אונד דיא מאנטענעגרינער האבען דיא גאנצע אומגעגענד בעזעטצט, מוקטהאר פאשא וואגט עס ניכט, דיא בעלאגערער אנצוגרייפען — אונד ער ווירד זיך ערגעבען מיססען!

איינע געסטערן פריה היער איינגעטראפפענע דעפעשע מעלדעט: דורך דען עסטעררייכישען מעערעס-האפען פאן ק ל ע ק (8 מיילען נארדליך פאן טרעבינייע) וואללטען דיא טירקען דעם בעדרענגטען מוקטהאר פאשא צו הילפע איילען. דא איהנען אבער היער פאן דען עסטעררייכערן דער וועג אבגעשפערט וואורדע, זא שטעקטען זיא דאס עסטעררייכישע לאגער אין בראנד אונד שיפפטען זיך דאך אים. איך וואורדען דא פאן איהנען מעהרערע עסטעררייכישע דארפער אין בראנד געשטעקט. (דיא טירקען וואללען אלזא אויך שאן מיט עסטעררייך קריעג פיהרען!)

וויא עס זיך נון דאך הערויסשטעללט, ווערדען זאוואהל דיא מאנטענעגרינער אלס אויך דיא סערבען פאן ר ו ס ל א נ ד אים געהיימען זעהר אונטערשטיטצט. ערסט אונלענגסט האט פירסט מילאן אויס רוסלאנד צווייא מילליאנען רובעל בעקאממען. — אויס רוסלאנד לאנגען יעטצט טעגליך רוסישע אפפיציערע אין בעלגראד אן. אם 5-טען אויגוסט איזט אין בעלגראד איין רוסישער אפפיציער אנגעקאממען, דער דירעקט פאם רו-

ערטראג 18 צאָללצענטנער פער יאָך, דער דעם קאָרנס קאנן מיט 8 העקטאָליטער פער קאט.-יאָך אנגענאָממען ווערדען. גערסטע גוט, פעשפריכט 9 ביז 10 העקטאָליטער פער יאָך.

גראנער קאָמיטאט : ווינטער-ווייצען לעסט 12, קאָרן 11, גערסטע 14, רעפס 16, האפער 20 העקטאָליטער פער קאטאסטער-יאָך אנהאָפפען. הייפעל-פריכטע גוט.

האָנטער קאָמיטאט : קאָרנערערטראג בייא קאָרן אונד ווייצען 8 העקטאָליטער פער יאָך. זאָממער-פריכטע פערשפרעכען איינע גוטע מיטטעל-ערנטע, קוקורוץ דירפטיג.

יאציגיש-קומאנישער דיסטריקט : ווינטער- אונד זאָממער-ווייצען גיבט 28—32 קרייץ צו 18 גאר-בען, (איין קרייץ גיבט איינע "ווערלא" האלבע-מעטצען), גערסטע שיטטעט 4—5 וועקא דער קע-געל, האפער אונד קוקורוץ שטעהען שאָן, עס לעסט זיך איינע גוטע מיטטעל-ערנטע ערוואַרטען.

ליפטויער קאָמיטאט : גוטע ערנטע.

ניטראער קאָמיטאט : ווייצען גיבט דורכ-שניטטליך פער ק.-יאָך 12 פרעסבורגער מעטצען. קאָרן 15, קוואליטעט גוט, גערסטע אונד האפער זעהר שאָן, קוקורוץ שאָן.

פרעסבורגער קאמיטאט : אים דורכשניטט איינע גוטע מיטטעלערנטע.

טרענטשינער קאָמיטאט : ווינטערווייצען אין דיעזער געגענד צוואר ווענינ, אבער גוט, קאָרן גלייכפאללס גוט, קארטאָפפעלן, דאס הויפט-פראָ-דוקט דיעזער געגענד, געבען איינע גוטע פעכסונג.

טהוראָצער קאָמיטאט : אן ווינטערפריכטען גוטע מיטטעל-ערנטע, זאָממער-פריכטע אונד קאר-טאָפפעלן בערעכטיגען צו דען שאָנסטען האָפפ-נונגען.

סאָהלער קאָמיטאט : דיא ווינטער-פריכטע מעהר אלס מיטטעל-גוטע ערנטע, זאָממער-פריכטע אונד קארטאָפפעלן אויסגעצייכנעט.

באראניער קאָמיטאט : פאָן דען ווינטער-פריכטען זינד קאָרן מיטטעלמאָסיג, גערסטע אונד האפער אויסגעצייכנעט, דיא הייפעל-געוויעכסע געבען איינע ערטראָגליכע פעכסונג.

שטוהלווייסענבורגער קאָמיטאט : דיא ווינ-טער-פריכטע געבען איינע גוטע מיטטעל-ערנטע, זאָממער-פריכטע, קוקורוץ אונד קארטאָפפעלן גוט.

ראאבער קאָמיטאט : ווינטער-פריכטע מיט-טעלמעסיגע פעכסונג, גערסטע דעסגלייכען, האפער פערשפריכט איינע רייכע ערנטע.

קאמאָרנער קאָמיטאט : אים גאנצען איינע שלעכטע מיטטעל-ערנטע.

וויעזעלבורגער קאָמיטאט : ווינטער-פריכטע מיטטעל-מעסיגע פעכסונג, זאָממער-פריכטע גוטע פעכסונג, ריבען לאססען זיך גוט אן.

שאָמאָדיער קאָמיטאט : ווינטער-פריכטע נאך קוואליטעט גוט, נאך קוואנטיטעט מיטטעל-מעסיג, זאָממער-פריכטע עבענזאָ, דיא זאָנסטיגען געוויעכסע שטעהען גוט.

אָדענבורגער קאָמיטאט : דער פיעלען רע-גען וועגען האט זיך אללעס געטריידע געלעגט, וואס דען שניטט זעהר ערשווערט, אים ווייצען האבען דער ראָסט אונד דיא אינזעקטען גראָסען שאדען אנגעריכטעט.

טאָלנאער קאָמיטאט : ווייצען גיבט איינע בעפריעדיגענדע ערנטע, דיא קאָרן-זאאטען האט דער פראָסט רואינירט, גערסטע אונד האפער גוט, קוקורוץ אונד ווייגשטאָק פערשפרעכען אויסגיעבי-גען ערטראג.

אייזענבורגער קאָמיטאט : אים אללגעמיינען איינע מיטטעל-ערנטע.

וועספרימער קאָמיטאט : ווינטער-פריכטע מיטטעל-מעסיג, זאָממער-פריכטע גוטען ערטראג פערשפרעכענד, הייפעל-פריכטע שאָן.

צאלאער קאָמיטאט : ווינטער-ווייצען מיטטעל-מעסיג : קאָרן האט שטארק געליטטען, גערסטע אונד האפער פערשפרעכען איינע גוטע מיטטעל-ערנטע ; דיא הייפעל-געוויעכסע אין פאָלגע דער פיעלען רעגען זעהר פעראינקריטעט, דיא ווייג-גאָרטען פערשפרעכען איינע ליידליך גוטע לעזע.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

טעלעגראפישע דעפעשען.

(איינגעטראָפפען הייטע, דען 4. אויגוסט, אום 1 אוהר נאכמיטטאגס.)

בעלגראד 3-טען אויגוסט. אום קנא-סעוואץ (אָדער גורגאָסאָוואץ), וויא אויך אין דער גאנצען ליניע פאָן קנאסעוואץ ביז זאיטשאר ווירד זייט צוויא טאגען פאָרטוועהרענד געקעמפפט. דיא סערבען פערטהיידיגען זיך גוט אונד שלאגען דיא אנגריפפע דער בעדייטענד גראָסערן טירקישען ארמעע מיט אנהאלטענדעם ערפאָלגע צוריק. אָס-מאן פאשא האט ביזהער נאך אימטער ניכט דיא שטאדט זאיטשאר דירעקט אנגעגריפפען, זאָנדערן וויל דיעזע שטאדט גאנץ בייא זייטע לאססען אונד ענטוועדער נאָרדליך אָדער זידליך נאך סער-ביען דרינגען, וואס איהם אבער ביזהער ניכט גע-לונגען איזט. דיעזע קעמפפע קאָסטען ביידערזייטס פיעל בלוט.

וויען 4-טען אויגוסט. דיא "פרעססע" מעלדעט, דאס מאן דען באלדיגען איבערטריטט מוקהטאר פאשאס מיט זיינער ארג געשמאָלצענען ארמעע אויף עסטערייכישעס געביעטע ערוואַרטעט. מוקטהאר פאשא איזט אין טרעביניע דערארט איינ-געשלאָססען, דאס אן איין דורכברוך געגען נאָרדען ניכט צו דענקען זייא. (דער טירקישע גענעראל מוקטהאר פאשע קאנן אלזאָ ניכט מעהר געגען נאָרדען צוריק נאך מאָשטאר, זאָנדערן מוס זיך געגען וועסטען (נאך דאלמאציען) דורכשלאגען.)

בעלגראד 8-טען אויגוסט (אמטליך). געסטערן ווארדע דער אנגריפף דער טירקען גע-גען קליין-צייאָרניק (אן דער וועסט-גרענצע סער-ביענס) אבגעוויעזען. הייטע גריפפען דיא טירקען אונזערע ארמעען אין איהרען שטעללונגען דיעס-זייטס פאָן גראמאדא אן (גראמאדא ליעגט זידליך פאָן גורגאָסאָוואץ), דער אויסגאנג דעס קאמפפעס איזט נאָך אונבעקאנגט. — הייטע האט דיא שלאכט פאָן קנאזעוואץ בעגאָננען, איבער דען אויסגאנג דערזעלבען איזט ביז צור שטונדע נאָך ניכטס בעקאנגט.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

העררן י' גאָלדשטיין אין ליל : אונזערע קארטע פאָם קרייענס-שייא-פלאטצע ווירד ענטוועדער אים נעכסטען מאָנטאג אָדער אים מיטטוואָך-בלאטטע ערשיינען.

פערלאָזונג

דער בריגשוויינער 20 טהאלער לאָזע.

בייא דער אם 1. אויגוסט 1876 פאָרגענאָממענען סעריען-ציעהונג דיעזער לאָזע, ווארדען פאָלגענ-דע סעריען-נוממערן געצאָגען. אונד צוואר : נומ׳

432 561 622 1092 1469 1589 1704 1759 1767 2207 2688 2718 3008 3068 3209 4077 4293 4387 4454 4855 1893 5904 5087 4346 6051 6154 6309 3693 6587 6698 6946 7139 7230 7997 8026 8318 8463 8658 8797 8932 8988 9317 9358 9371 9670.

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן אלטעם ווייצען ווארדע הייטע ווענינ צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר אין נייעם ווייצען. פערקויפט ווארדען 6000 מעטער-צטר.

ווייצען, טהייס נייא 200 מעטערצטר. 77, ק׳ 10.30 פל., 1000 מעטערצטר. 79, ק׳ 10·25 פל.

קאָרן 1000 מעטער-צענטנער 7.82½ גולד.

נערסטע פוטטער 5 גולד.

קוקורוץ 3500 מעטער-צענטנער 5.90 גולד. —

האפער 200 מעטער-צטר׳ נייער 6.60 גול.

ווייצען פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 9.40—9.45 גולדען. —

קאָרן פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 8,03½ — 8,14 גולדען.

קוקוקורוץ פער אויגוסט 5,66 — 5.70 גולד. אללעס פער מעטער-צענטנער.

האפער פער הערבסט 6,07—6,17 גולדען.

קאָהלרעפס פער אויגוסט-סעפטעמבער 16½ — 16¾ גולדען. באנאטער רעפס פער יולי-אויגוסט 15½ — 15¾ גולדען.

לאָטטא-ציעהונג פאָם 2-טען אויגוסט 1876.

הערמאנגשטאדט	18	33	77	44	63
לעמבערג	44	48	81	8	59
פראג	6	67	65	52	58

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר״ר רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	טהייס	74·6	8.50— 8.70
"	"	75·5	8.80— 8.95
"	"	76·4	9.10— 9.25
"	"	77·3	9.30— 9.50
"	"	78·3	9.60— 9.75
"	"	79·2	9.80— 9.90
"	"	80·1	9.95—10.10
"	פעסטער בארדען	74·6	8.20— 8.40
	"	75·5	8.80— 8.90
"	"	76·4	8.80— 8.95
"	"	77·3	9.10— 9.20
"	"	78·3	9.30— 9.45
"	"	79·2	9.50— 9.60
"	"	80·1	9.95—10.10
"	ווייסענבורגער	74·6	8.50— 8.70
"	"	75·5	8.80— 8.95
"	"	76·4	9.10— 9.25
"	"	77·3	9.30— 9.50
"	"	78·3	9.60— 9.75
"	"	79·2	9.80— 9.90

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	8.05—8.25
נערסטע מאלץ	62	6.70—7.45
נערסטע פוטטער	62	6.20—6.45
האפער	41	6.75—6.85
קוקורוץ באנאטער		5.80—5.85
אנדערער	73	5.70—5.75
רעפס		6.25—6.50

[illegible]			פער 100 קילאָ
ווייצען	פער דעצעמבער		9.40
	פריהיאהר		— —
קאָרן	אקטאבער		8.03
קוקורוץ			5.66 —
נערסטע			— —
האפער	דעצעמבער		6.07 —
	פריהיאהר		—.—
רעפס			16.50

באללען-מעהל		פל. קר.
נוממער	0	23 —
"	1	22 20
"	2	21 20
"	3	20 20
"	4	19 50
"	5	17 50
"	6	15 —
"	7	14 —
"	8	12 —
"	8½	10 20
שפיריטוס : אלטע	ספעראָדע פרעסהעפע	27.40
" נייע	" קאמפאסטער	26.25

קורז-טאבעללע פאָם 3. אויגוסט

געלד-קורז	פל. קר.
זילבער-אגיא	102 —
דוקאטען	5 87
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9 94
נאפאלעאנדאר	9 94
דייטשע רייכסבאנקנאטען	61 55
20 מארקשטיקע	12 72
פאפיער רובעל	1 63

לאָזע	פל. קר.
1839-ער ראטהשילד-לאזע גאנצע	252 —
דעטטא " פינפטעל	247 75
1854-ער 4 פראצענטיגע שטאאטס-לאזע	107 25
1860-ער " גאנצע	111 50
דעטטא " פינפטעל	116 —
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	130 50
דעטטא " 50 "	128 75
דאנא רעגולירונגס	21 25
טירקען-לאזע	16 —
קרעדיט-לאזע	155 25
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	28 —
דאנוי-דאמפשיפפאהרטס-לאזע	93 25
אינסבריקער לאזע	18 —
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	13 50
קראקויער " " 20 "	14 —
אפנער " " 40 "	26 25
פאלפי " " 40 "	30 25
רודאלפס-לאזע " 10 "	13 50
סאלם-לאזע " 40 "	39 —

לאָזע	פל. קר.
זאלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	15 75
סט. גענאיס " 40 "	30 —
סטאניסלויער " " 20 "	18 75
סייגנסטער " " 100 "	118 —
דעטטא " " 50 "	58 —
וואלדשטיין " " 20 "	21 —
ווינדישגרעטצער " 20 "	23 25
אינגארישע פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	71 75
דעטטא צו 50 גולדען	71 50
וויענער לאזע	95 50

ווערטה-פאפיערע.	פל. קר.
אינגארישע גרונדענטלאסטונגען	73 10
טעמעשוואר-באנאטער	72 50
זיעבענבירגישע	73 75
גאליציש	85 50
בוקאווינער	84 —
אינגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	96 25
ווייצעקעס-אבלעזונגס-אבליגאציאנען	72 50
פפאנדבריעפע דער אינגארישען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	85 75
דער אינגארישען היפאטעקען באנק צו 5 איינהאלב פראצענט	79 —
דער אינגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראצענט	85 —
דעטטא צו 6 פראצענט	87 —
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	89 25

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

פאַר עטוואַ צוואַנציג יאהרען איים אונגאַרן אויסגעוואַנדערט איזט. פרייטאַג אבענדס וואורדען זעהר שמאקהאַפטע פישע איינגעטראַגען. ביים בעגיננע דער מאהלצייט בעגאַנן דער הויזהערר זיך ביים „אורח" ערקונדיגונגען איינציציעהען איבער זיינע פערוואַנדטען, דיא ער אין אונגאַרן צוריקגעלאַססען. „וואַס מאַכט מיין פאַטער?" (פראַגטע דער הויז-העדר). „איהר פאַטער איזט פאַר דרייא יאהרען געשטאָרבען" (ליטעטע דיא אנטוואָרט). „אונד וויא געהט'ס דענן מיינער פערוויטוועטען מוטטער?" (פראַגטע וויטער דער הויז-העדר, אינדעם ער זיך איינע טהרענע איים דען אויגען ווישטע). „דיעזע איזט איינע שטונדע נאַך איהרעם פאַטער געשטאָרבען" (ליטעטע דיא אנטוואָרט דעם אורח'ס, דער איממער לוסטיגער אין דיא מיט פישען געפיללטע שיססעל היניינגריפף.) דא לעגטען אללע הויז-לייטע דאס עס-צייג איים דען הענדען אונד פאָן אללען זייטען וואורדען פראַגען געריכטעט: „וואס מאכט דען דיעזער? וואס מאכט יענער? וואס דער פעטטער? וואס דיא מוהמע?" דיא אנטוואָרט ליטעטע אבער אויף אללע פראַגען: „טאָדט! טאָדט! טאָדט!"

— דאס יאממערן היעריבער וואר נאטירליך איין גרענצענלאָזעס. אלס דיא שיססעל יעדאָך בערייטס לעער וואר, ערהאָב זיך דער אורח פאָן זיינעם זיטצע, דריקטע אללען הויזלייטען פריינדליך דיא האנד אונד זאגטע: „ווייגעט דאָך ניכט רבותי! עס איזט גאָטטלאָב אייערע גאנצע פאמיליע פריש אונד געזונד. אבער איך האבע איינמאל דיא נאַטור, דאס ווענן איינע שיססעל פיש פאָר מיר שטעהט, אללע וועלט פיר מיך ט אָ ד ט איזט!"

— אינס שיינט, דאס אויך איינע פארטייא אין קאָנסטאנטינאָפעל, וועלכע דען מוראד אויף דעם טהראָנע ערהאלטען מאָכטע, אבזיכטליך דיא נאבריכט פערברייטעטע, דאס ער ניכט אבדאנקען דאַרף, דא אללע זיינע ברידער טאָדט-קראנק אָדער זאָגאר בערייטס „גוסס" ליעגען. ביא איהרער פריינדשאַפט פיר מוראד איזט פיר דיעזע פארטייא יעדער ט אָ ד ט, דער איינען אנשפרוך דאַרויף האט, נאכפאָלגער דעם געגענווערטיגען סולטאנס צו ווערדען. (עס ווירד איבריגענס איבער דען געזונדהייטס-צושטאנד דעם נייען סולטאנס אין דעם מיניסטעריעללען בלאַטטע „פאָליטישע קאָררעספאָנדאנץ" פאָלגענדעס בעריכטעט: דאס ליידען דעם מוראד איזט איינע לאנגוויעריגע קראנקהייט, דיא דען טאָד בעפירכטען לאַסט. פאָן איינער אבדאנקונג מוראד'ס קאנן גאר ניכט דיא רעדע זיין, וויל נאַך טירקישען געזעטצען דער טהראָן נור דורך דען „טאָד" דעם סולטאנס ערלעדיגט ווירד. פאָרלייפיג עמפפאַנגט מוראד ניעמאנדען, דא זיינע נערפען צו זעהר איינגערעגט זינד.)

* (ס ע ר ב י ש ע ב ע װ ע ג ו נ ג ע ן א י ן ז י ד - א ו נ ג א ר ן א ו נ ד ק ר אָ א צ י ע ן.) איים אגראם ווירד פאָם 5-טען דיעזעס טעלעגראפירט, דאס ביא געלעגענהייט איינעס פאָלקס-פעסטעס אין פאקראַין מעהרערע בירגער אויף דיא געזונדהייט דעם פירסטען מילאן, אלס „קאיזערס פאָן גראָס-סערביען" געטרינקען האבען אונד היעבייא נאָך דיא פרעכהייט האטטען, דאס פאָלק צור בעטהייליגונג אם סערבישען קריעגע געגען דיא טירקייא אויפצופאָרדערן. עס וואורדען אין פאָלגע דיעזער אויפפיהר-פערזוכע דיא רעדעלס-פיהרער פערהאַפטעט, אינטער וועלכען אויך צווייא פאָלקס-שוללעהרער זיך בעפינדען.

— אלליין זאָ וויא אין קראָאציען, נימט דיא סלאַווישע בעוועגונג אויך אין זיד-אונגארן טעגליך צו. איים באטש-פאָלדוואר ווירד היעריבער בעריכטעט, דאס דיא דאָרטיגע בעפאָלקערונג פאָם טיעפען האססע געגען דיא אונגארן ערפיללט איזט, וועסהאלב דיא אנהענגער דער סערבען אין זעהר לייכטעס שפיעל האבען. עס ווערדען געהיימע פערזאממלונגען אבגעהאלטען, אין וועלכען אללען טירקען אונד טירקען-פריינדען דער „פלוך דעם הימעלס" געוויינשט ווירד. עס ווערדען גראָסע סוממען פיר דיא סערבישע רעגיערונג געזאממעלט. דיא וואָרט-פיהרער פערברייטען דיא ליגענהאַפטעסטען נאכריכטען איבער דיא קריעגס-ערייגניססע, אים דאס ארמע פאָלק צו טיישען, שפּרענגען זיא איים, דאס דיא סערבישען סאָלדאטען בערייטס קאָנסטאנטינאָפעל עראָבערט אונד דען סולטאן מ ו ר א ד ג ע פ א נ ג ע ן הע‍טטען. איבעראלל האָרט מאן דאס בעקאנגטע פאָלקס-ליעד זינגען: „הייטע אָדער מאָרגען זינד היער דיא רוססען, אום אונס צו בעפרייען!" — זאָ ווירד אין זיד-אונגארן דאס פאָלק צום האססע געגען דען אונגארישען שטאאט געהעטצט! ווענן עס דער טירקייא ניכט באלד געלינגט, דיא סערבען ניעדער צו ווערפען, האבען וויר אין זיד-אונגארן אונד קראָאציען מאנכען פ אָ ל ק ס - א ו י פ ש ט א נ ד צו בעפירכטען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (ה אָ ה ע ג ע ס ט ע א י ן װ י ע ן.) דער קאיזער אונד דיא קאיזערין פאָן בראזיליען ווערדען פיר דען מאָנאט סעפטעמבער אין וויען ערוואַרטעט. גראָסע פאָרבערייטונגען ווערדען צו דיעזעם צוועקע אן דער וויענער אוניווערזיטעט געמאכט, דא דער קאיזער פאָן בראזיליען אן דערזעלבען איינינע פאָרלעזונגען איבער יידישע וויססענשאַפט צו האלטען בעאבזיכטיגט. דאס דיעזער קאיזער, דער בעקאננטליך פאָן יידישער אבשטאממונג זיין זאָלל, אויף דעם געביעטע דעם יידישען וויססענס זעהר גראָס איזט, דאריבער האבען וויר וויעדערהאָלט בעריכטעט. זיין פלאן בעטרעפפס דער העראויסנאבע איינער ביבעל אין אללען שפראַכען דער וועלט, האט אין לאָנדאָן גראָסעס אויפזעהען ערעגט. פאָן וויען רייזט דיעזעס קאיזער-פאאר נאָך קאָנסטאנטינאָפעל אונד פאָן דאָרט נאָך ארץ ישראל, אום דיא יידישען אלטערטהימער צו שטודירען. פאָן ירושלים אויס רייזט ער איבער גריעכענלאנד אונד איטאליען נאָך פאריז.

* (א י י ן ג ע װ י ס ס ע נ ס - צ װ א נ ג א י ם ל א נ ד ע ד ע ר פ ר י י ה י י ט.) אין פראנקרייך, דעם שטאאטע דער פרייהייט, זינד נאָך היינטע דיא יידישען סאָלדאטען פערפפליכטעט, ביא קאטהאָלישען פייערליכקייטען אין דער קירכע צו ערשיינען, דאָרט ניעדערצוקניען אונד אללע צערעמאָניען מיטצומאכען. וויא עס געקאממען, דאס אים פרייהייטליכען פראנקרייך דען יידישען סאָלדאטען איין זאָלכער געוואלטטהעטיגער געוויססענס-צוואנג אויפערלעגט ווירד? — אללעס ריהרט לייד‍ער פאָם יודען זעלבסט הער. דער פערשטאָרבענע העדר צערפבער, דער פריהער אין דער פראנצאָזישען ארמעע אלס לייטנאנט דיענטע, איזט דאנן פרעזידענט דעם יידישען קאָנזיסטאָריומס (דער האָכסטען יידישען קולטוס-בעהאָרדע) אין פראנקרייך געוואָרדען. דיעזער מאנן, דער נון אן דער שפיטצע דער יידישען קולטוס-אנגעלעגענהייטען פראנקרייכס שטאנד, גאב פאָלגענדע אמטליכע ערקלערונג אב: „דיא טהיילנאהמע דער יידישען סאָלדאטען אן קאטהאָלישען פייערליכקייטען, דאס ניעדערקניען אין דען קירכען אונד דיא אויסאיבונג דער קאטהאָלישען צערעמאָניען בילדען קיינען געוויססענס-צוואנג. איך זעלבסט האבע אלס לייטנאנט דיא סאָלדאטען אין דיא קירכע געפיהרט, האבע אללעס רעכט היבש מיטגעמאכט, אָהנע יע איינען „געוויססענס-דרוק" עמפפונדען צו האבען. צערפבער, פרעזידענט דעם יידישען קאָנזיסטאָריומס." — ווענן נון איין מאנן, דער אן דער שפיטצע דער יידישען קולטוס-פערהעלטניססע שטעהט, איינע זאָלכע טריילאָזע ערקלערונג אבגיבט, זאָ איזט עס געוויס קיין וואונדער, ווענן דער פראנצאָזישע שטאאט דיא יידישען סאָלדאטען פאָם בעזוכע דער קאטהאָלישען קירכען נאָך איממער ניכט בעפרייעט! האָפפענטליך שטעהט געגענווערטיג דאָך ניכט וויעדער איין צערפבער אן דער שפיטצע דער יידישען קולטוס-אנגעלעגענהייטען אין פראנקרייך, וועלכער דיא פרעכהייט האטטע, זיינע איינענע רעליגיאָן אין זאָלך' שמעהליכער ווייזע צו פערראטהען! מאָגע מאן דאהער וועניגסטענס יעטצט דיא נעאייגנעטען שריטטע מאכען, דאמיט דער געוויססענס-צוואנג דער יידישען סאָלדאטען אין פראנקרייך איין ענדע נעהמע!

* (ס פ ר י ת ו ר ה א ו י ס א י י נ ע ם ק ל אָ ס ט ע ר.) אין ליגין קויפטע אונלענגסט איין גאָלדשלעגער מעהרערע אלטע ספרי תורה (דיא גאָלדשלעגער ברויכען פיר איהרע פראָפעססיאָן פיעל פערגאַמענט.) דיעזער מאכטע היעפאָן יעדאָך איינעם דאָרטיגען יודען מיטטהיילונג, וועלכער אים פעריינע מיט איינעם וויענער איזראעליטען דיא ספרי תורה פאָם גאָלדשלעגער וויעדער אבקויפטען, דאמיט זעלבע ניכט „ענטווייהט" ווערדען. עס שטעללטע זיך הערויס, דאס דיעזע אלטען ספרי תורה איים דער הערצעגאָווינא העריהרען. פאָר לאנגער צייט וואר נעמליך אין דער הערצעגאָווינא איין פאָבעל-אויפלויף געגען דיא יודען, ביא וועלכער געלעגענהייט דיא סינאגאָגען ערבראָכען, דיא ספרי תורה געריבט אונד אין איין קלאָסטער געשראַגען וואורדען. ביים געגענווערטיגען אויפשטאנדע אין דער הערצעגאָווינא פלינדערטען דיא טירקען דיעזעס קלאָסטער, פאנדען דיא ספרי תורה פאָר, וועלכע זיא פערקויפטען. זאָ וואנדערטען דיעזעלבען נאָך ליגין. דא קאנן מאן וווירקליך זאגען: „הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל! זעלבסט דאס ספר תורה אין דער סינאגאָגע הענגט פאָם „מזל" אב. אויך דיעס מוס אָפט איינע טרויריגע וואנדערונג מיטמאכען!

* (ד י א פ א ר י ז ע ר װ ע ל ט א ו י ס ש ט ע ל ל ו נ ג א ו נ ד ד י א ט ה י י ע ר ו נ ג.) בעקאננטליך בערייטעט מאן זיך אין פאריז צו איינער צווייטען וועלטאויסשטעללונג פאָר, דיא אים יאהרע 1878 אבגעהאלטען ווערדען זאָלל. מיט איינער וועלטאויסשטעללונג איזט נאטירליך אויך איינע טהייערונג פערבונדען. דאס צוזאממענשטראָמען זאָפיעלער מענשען אויס אללען עקען אונד ענדען דער וועלט פעראורזאכט נאטירליך איינע שטייגערונג אללער לעבענס-מיטטעל-פרייזע. דיא קווארטיערע, דיא דיענסטבאָטען, אללע בעדירפניססע דעם לעבענס ווערדען טהייערער. אללי דאס איזט, וויא געזאגט, זעהר נאטירליך. וועניגער נאטירליך איזט עס אבער, דאס אין פאריז שאָן יעטצט, דא צור וועלטאויסשטעללונג נור דיא ערסטען פאָרבערייטונגען געטראָפפען ווערדען, דיא טהייערונג פאָן טאג צו טאג אין ערשרעקענדער ווייזע צונימט. איים פאריז ווירד היעריבער זאָעבען פאָלגענדעס בעריכטעט: דער געריינגסטע דיענסטבאָטע פערלאנגט 30—40 פראנקס (12—16 גולדען) פער מאָנאט, איבערדיעס איינע גוטע קאָסט אונד טעגליך איינע האלבע וויין. דיא וואָהנונגען שטייגען מיט יעדעם קווארטאל אום 15 ביז 30 פערצענט. דאס איזט דאָך עטוואס אויסעראָרדענטליך. זאָ וואר'ס אויך מיט דער טהייערונג אין וויען, דיא עבענפאללס נאָך פאָר דער וועלט-אויסשטעללונג זיך איינשטעללטע. אונד וואס וואר דאס ענדע היעפאָן? דער געוואלטיגע „קראך"! — עס שטעהט צו בעפירכטען, דאס דורך דאס שווינדעלהאַפטע היניפטרייבען אללער פרייזע אויך איבער פאריז דער „קראך" קאָממען דירפטע. פריילך, דאָרט קאנן מאן זאָ עטוואס עהער ערטראגען אלס ביא אונס. דיא פאריזער האבען וועניגסטענס, װ א ס צו פערליערען!

* (א י י ן ט ע ל ע ג ר א פ י ש ע ר נ א ס ס ע נ ש ט ר י י ך.) דיא פרויא איינעס יידישען קויפמאננעס איים פאפא, נאמענס מעססינגער, ווייללטע זייט איינינער צייט אין מאריענבאד. אם ערסטען דיעזעס ערהיעלט זיא איים פאפא איינע שרעקענס-דעפעשע, וועלכע פאָלגענדערמאססען לויטעטע: „דיין מאנן וואורדע איבערפאללען, דורך מעססער-שטיכע טאָדטליך פערוואונדעט, קאָממע זאָפאָרט צוריק!" דיא דעפעשע ענטהיעלט אלס אונטערשריפט דען נאמען „לעאָפאָלד". דא פרויא מעססינגער איינען ברודער נאמענס לעאָפאָלד האט, זאָ קאָננטע נאטירליך אן דער גלויבווירדיגקייט דיעזער דעפעשע ניכט געצווייפעלט ווערדען. אין איהרער פערצווייפלונג טעלעגראפירטע דיא פרויא אן יענען פערוואנדטען נאָך וויען, דאס ער זיא אם באהנהאָפע ערוואַרטען מאָגע, נאכדעם זיא צו איהרעם אונגליקליכען מאנגע הייםאיילען מיססע. דער פערוואנדטע, עבענפאללס האלב ערשטארט פאָר שרעקען, טעלעגראפירטע זאָפאָרט נאָך פאפא, אים איבער דען ערשיטטערנדען פאָרפאלל נעהערע אויסקונפט צו ערהאלטען. העדר מעססינגער אין פאפא שטוינטע איבער דיא דעפעשע דיעזעס פערוואנדטען אונד וואָללטע איהן דורך פערזאָנליכעס ערשיינען איבערצייגען, דאס גאָטטלאָב אן זיינעם גאנצען קערפער קיין מעססער-שטיך פאָרהאנדען. דיא פאָלגע דאפאָן וואר, דאס מיט דעם נעכסטען אבענדצוג דער וויענער פערוואנדטע צווייא נאכטע ערהיעלט: דיא פרויא מעססינגער, וועלכע איים מאריענבאד הערביאיילטע, אונד העדר מעססינגער, דער צור בערוהיגונג זיינער פרויא אונד זיינעם פערוואנדטען איים פאפא קאם. דיא פריידע, דיא נונמעהר שטאטטגעפונדען, איזט לייכט דענקבאר. אלס פרויא מעססינגער היעסע פריידען-טהרענען פערגאָס אונד זיך היעבייא איבער דיעזען טעלעגראפישען נאססענשטרייך זעהר ארגערטע, זאגטע איהר דער מאנן: „בערוהיגע דיך מיין קינד! ווייסט דיא דענן ניכט, דאס מאן איים בעלגראד זייט וואָכען זאָגאר טעלעגראפירט, דאס זאָפיעל אונד זאָפיעל טירקען ניעדערגעשאָסען, ערשאָססען אונד פערניכטעט וואורדען. אללי, דאס ערוויעז זיך אבער אלס גראָסארטיגע טעלעגראפישע ליגע. ווארום זאָללטע מאן אלזאָ ניכט איינמאל אויך איים פאפא איינע ליגע טעלעגראפירען דירפען, דאס דיעזער אָדער יענער איינינע מעססער-שטיכע ערהאלטען האבע! וואס בעלגראד דאַרף, קאנן זיך גאָטטלאָב אויך פאפא נאָך ערלויבען!"

טעלעגראפישע דעפעשע.

ב ע ל ג ר א ד, 6. אויגוסט (אמטליכע מעלדונג). דער סערבישע אָבערסט האָרוואטאָוויטש פער-

סישען קאיזער אין דען פירסטען מילאן געשיקט וואורדע. דער אָפפיציער רייזטע גלייך נאָך זיינער אנקונפט צום פירסטען מילאן נאָך דעליגראד.

דיא גרויזאמקייטען דער באשי-באָצוקס געגען דיא יודען אונד קאטהאָליקען אין דער טירקייא דויערן נאָך אימּמער פאָרט, אונד וויא איינע לאָנדאָנער דעפעשע פאָם 5-טען אויגוסט מעלדעט, האט בערייטס דיא ענגלישע רעגיערונג ערקלערט, אים פעראיינע מיט רוסלאנד עטוואס צור מילדערונג דער קריעגס-לייִדען אין דער טירקייא צו אונטערנעהמען. —

דיא נייעסטען קריעגס-נאכריכטען.

היינטע פריה איזט היער יא איינע „בעזאָנדערס וויכטיגע" אמטליכע דעפעשע איינגעטראָפפען. דיעזע לייטעט:

קאָנסטאנטינאָפעל 6-טען אויגוסט. (אמטליכע מעלדונג.) נאָך צווייטעגיגעם קאמפפע האבען געסטערן דיא טירקען דיא סערבישע שטאדט גורגאָסאָוואץ איינגענאָממען. דיא שטאדט גורגאָסאָוואץ איזט גאנץ ניעדערגעבראנט.

גורגאָסאָוואץ איזט אלזאָ דאָך אין דיא הענדע דער טירקען געפאללען! ווער קאָננען דיעזער אמטליכען דעפעשע גלויבען, דאס דיא טירקען דיעזען וויכטיגען אָרט בעזעטצט האבען, נור וואונדערט עס אונס, ווארום ניכט צוגלייך געמעלדעט ווירד, דאס היער ביא גורגאָסאָוואץ איינע הויפט-ענטשיידונגס-שלאכט שטאטטגעפונדען, וואָביא דיא סערבען איינע שרעקליכע ניעדערלאגע ערליטטען אונד זאָ אונד זאָ פיעלע טאָדטע אונד פערוואונדעטע איינגעביסט האבען! איזט עס היער פיעללייכט גאר ניכט צו איינער שלאכט געקאָממען? האבען זיך עטווא דיא סערבען פאָן גורגאָסאָוואץ פרייוויללינג צוריקגעצאָגען, אָהנע זיך גאר אין איינען קאמפף מיט דען טירקען איינצולאססען? ווער קאָננטען בייגאהע זאָ דענקען, דענן איינע צווייטע טירקישע דעפעשע איבער דיעזע איינגאהמע פאָן גורגאָסאָוואץ לייטעט פאָלגענדערמאססען:

ווידדין 6-טען אויגוסט. דיא סערבען האבען זיך פאָן גורגאָסאָוואץ אהנע ווידערשטאנד צוריקגעצאָגען אונד זינד איינער שלאכט גענצליך אויסגעוויכען. דער טירקישע גענעראל עיוב פאשא לאסט איינען טהייל זיינער ארמעע פאָן גורגאָסאָוואץ נאָך נאָרדען געגען זאיטשאר פאָררוקען, וועהרענד ווידער דער טירקישע גענעראל פאציל פאשא, וועלכער נאָרדליך פאָן זאיטשאר שטעהט, דען טימאָק בערייטס איבערשריטטען האט, אונד זאיטשאר פאָן נאָרדען אנגרייפען וויל.

ווער קאָננען היעראויס פאָלגענדעס ענטנעהמען: דיא סערבען פיהלען זיך צו שוואך, אום איינע גראָסע שלאכט מיט דען טירקען בעשטעהען צו קאָננען, זיא וואָללען זיך דאהער אין קיינע גראָסע אָפפענע שלאכט איינלאססען. יא, זיא פערמיידען דיעזעלבע אונד וויכען איהר זאָ וויט אלס מאָגליך אויס. דיא סערבען לאססען זיך נור אין קליינערע געפעכטע איין, אום אים פאללע איינער ניעדערלאגע — קיינע „גענצליכע ניעדערלאגע" ערלייִדען צו מיססען.

דיא העררען סערבען בעהויפטען אבער הייטע, דאס זיא זיך יעטצט דאהער נאָך אין קיינע גראָסע שלאכט מיט דען טירקען איינלאססען, וויל זיא יעדען טאג אויף איינע בעדייטענדע הילפע רוסלאנדס ווארטען. דיעזע בעהויפטונג פינדעט איהרע בעשטעטיגונג אין פאָלגענדער דעפעשע:

וויען 6-טען אויגוסט. אוים פעטערסבורג לאנגען היער ווידער זעהר בעאונרוהיגענדע נאכריכטען איין. דעם גענעראל איגנאטיעף (דער רוסישע געזאנדטע אין דער טירקייא, וועלכער יעטצט אין פעטערסבורג איזט) זאָלל עס געלונגען זיין, דען רוסישען קאיזער צו איבעררעדען, דאס ער דיא סערבען געגען דיא טירקייא אונטערשטיטצע. פיעלע רוסישע אָפפיציערע האבען דען דירעקטען בעפעהל ערהאלטען, זיך נאָך סערביען צו בעגעבען, אונד אויך מעהרערע רוסישע קאנאָנען זינד בערייטס אין סערביען איינגעטראָפפען.

דער קריעג קאנן זיך דאהער נאָך זאָ ציעמליך אין דיא לענגע ציעהען אונד אן אויסדעהנונג געווינגען. איינע בעלגראדער דעפעשע פאָם 6-טען אויגוסט לייטעט: טשאָלאק אנטיטש (דער אנפיהרער דער סערבישען זיד-ארמעע) האט געסטערן דיא עגיפטישע ארמעע, דיא דען טירקען צו הילפע געשיקט וואורדע, אויף דער שטראסע נאָך סיעניצא (אין דער טירקייא אים זידען סערביענס) געשלאגען אונד דיעזע טירקישע שטאדט איינגענאָממען.

פאָליטישע נייאיגקייטען.

*(דיא קאָנגרעס-קאנצלייא אונד דיא „אונגעזעטצליכען עהען.) וויא וויר ווידערהאָלט מיטגעטהיילט, וויל דער קולטוס-מיניסטער איינע עהע צווישען איינעם „גר" אונד איינער יידין ניכט אלס „געזעטצליך" אנערקעננען, וויל אין אונגארן דער איבערטריטט פאָם כריסטענטהומע צום יודענטהומע נאָך ניכט ערלויבט איזט. וויא נון געמעלדעט ווירד, וויל דיא קאָנגרעס-קאנצלייא געגען דיעזעס פערפאהרען דעס העררן קולטוס-מיניסטערס ביים רייכסטאגע איינשרייטען. אָב דיעס עטוואס העלפען ווערדע, מאָכטען וויר זעהר בעצווייפעלן. אין אונגארן האט דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט נאָך זעהר שטארקען איינפלוס, וועסהאלב אויך דער רייכסטאג אין פראגען, וועלכע דיא „רעליגיאָן" בעטריפפט, מיט געבונדענען הענדען דאשטעהט. היעראויף עבען שטיטצט זיך אבער דער קולטוס-מיניסטער. וויא וויר בערייטס פאָר מאָנאטען געמעלדעט, וואורדע דאס אונעהעליכע קינד איינעס יידישען מעדכענס אוים וואג-פריישטאדטל געגען דען וויללען דער מוטטער געטויפט. דיא דורכפיהרונגס-קאָממיססיאָן מאכטע אללע אנשטרענגונגען ביים קולטוס-מיניסטער וועגען הערויסגאבע דיעזעס קינדעס. אונד דאָך איזט וועהרענד דער גאנצען צייט היערין ניכטס געשעהען. ביז דאס קולטוס-מיניסטעריום צו איינעם זאָלכען בעשיידע זיך ענטשליעסען ווערדע, דירפטע אוים דעם „יידישען קינדע" בערייטס איין „גראָסער גוי" געוואָרדען זיין!

*(דיא יודען אין סערביען.) ביא דעם אומשטאנדע, דאס סערביען געגענווערטיג אין איינען גראָסען קריעג פערוויקעלט איזט, דירפטע עס דאָך אינטערעססאנט זיין, דיא צאהל דער דאָרט וואָהנענדען יודען צו ערפאהרען. וויא דעם „מאָניטער איזראעליט" בעריכטעט ווירד, וואָהנען אין סערביען אים גאנצען 2000 יודען. אין דער הויפטשטאדט בעלגראד עקסיסטירען 400 יודען. אים איננערן דעס לאנדעס ווערדען דיא יודען אין קיינעם אָרטע אויפגענאָממען. זאָווייט דער בעריכט דעם „איזראעליט." נון בריננט דיא „נייע פרייע פרעססע" פאָם 4-טען דיעזעס איינע דעפעשע אוים בעלגראד, דאס דיא דאָרטיגע רעגיערונג עבען יעטצט איינע צוזאממענצעהלונג דער יודען אין סערביען אנאָרדנעטע. אלס אָב דיא סערבישע רעגיערונג מיטטען אים קריעגע ניכטס וויכטיגערעס צו טהון העטטע, אלס איינע יודען-צעהלונג פאָרצונעהמען! וויא עס אללגעמיין הייסט, איזט מיט דיעזער צעהלונג דיא אבזיכט פערבונדען, איינען גראָסען טהייל דער קריעגס-אויסגאבען אויף דיא יודען צו לעגען. נון, סערביען האט'ס גוויס אם ווענינסטען פערדיענט, דאס דיא יודען פיר דאסזעלבע אירגענד וועלכע אָפפער ברינגען זאָללען!

*(דיא יודען אין בולגאריען וועהרענד דעס קריעגעס.) דיא טירקישען סאָלדאטען שטעהען וואָהל ניכט נאָך יידישעם בלוטע, אום זאָ מעהר אבער נאָך יידישעם געלדע! זיא פלינדערן נעמליך דיא בעפאָלקערונג אין בולגאריען, וואָרויף זיא דאנן דיא דאָרטיגען יודען צום אנקויפע דער געפלינדערטען געגענשטענדע נאָטהיגען. דיא טירקישען באשי-באָצוקס ערפלינדערטען אונלענגסט 4000 שטיק לעממער, דיא זיא נאָך דער בולגארישען הויפטשטאדט זאָפיא בראכטען. דער אנפיהרער ליעס נון דיא דאָרטיגען יידישען קויפלייטע הערביירופען אונד נאָטהיגטע זיא צום אנקויפע דער געטריעבענען לעממער. דאס מערקווירדיגסטע היעביא איזט, דאס דער אנפיהרער אייגענמעכטיג דען פרייז דער לעממער מיט 21½ פיאסטער (6 פראנקס) פער שטיק בעשטיממטע, אָהנע דאס עס דען יודען געשטאטטעט געוועזען ווערע, היעפאָן עטוואס אבצוהאנדעלן. דאס ענדע וואר, דאס דיא יודען ביא דיעזעם איינגענאָטהיגטען האנדעל ווירקליך בעדייטענד פיעל געלד פערלאָרען האבען. זאָ איזט'ס: דער יודע מוס אימּמער מיט דער באָרזע הערהאלטען אונד נאָך איין „גם זו לטובה!" זאגען, דאס עס בלאָס צו געלד איינגעהט!

*(וואס מאכט סולטאן מוראד?) דיא בעריכטע איבער דען געזונדהייטס-צושטאנד דעס סולטאנס מוראד זינד זאָ ווידערשפרעכענד, דאס וויר אונס גענאָטהיגט זעהען, אללע מעלדונגען היעריבער צוזאממענצופאססען. אין איינעם נייעסטען בעריכטע הייסט עס, דאס דער ענגלישע געזאנדטע אין קאָנסטאנטינאָפעל, סיר הענרי עלליאָט, פאָם נייעם סולטאן מוראד פאסט טעגליך עמפפאנגען ווירד. דאס ווירדע דאָך דער בעסטע בעווייז זיין, דאס עס מיט דעם געזונדהייטס-צושטאנדע מוראד'ס דענן דאָך ניכט גאר זאָ שלעכט אויסזעהע. גלייך דאראויף טריפפט יעדאָך דיא מעלדונג איין, דאס נימאנד, ניכט איינמאל דער טירקישע גראָס-וועציער, צום סולטאן צוגעלאססען ווערדע. וויר זינד היעמיט יעדאָך נאָך ניכט פערטיג, דענן איינע דריטטע נאכריכט ערצעהלט פאָלגענדע עטוואס לאנגע געשיכטע: „נאָך צור צייט, אלס דיא „סאָפטאס" (טירקישע שטודענטען) דאס ערסטע מאל געגען אבדול אציז איינען אויפשטאנד פערזוכטען, בעאיילטע זיך דער נונמעהר פערשטאָרבענע סולטאן, זאָוואָהל מוראד אלס זיינע ברידער אין האפט צו נעהמען, דא ער דען פערדאכט האטטע, דאס עבען דיעזע עס געוועזען, וועלכע דיא סאָפטאס צו איינעם אויפשטאנדע אנגערייצט. פינפאונדצוואנציג טאגע בעפאנד זיך מוראד אין שטרענגסטער איינצעל-האפט! אוים פורכט, דאס ער אין זיינער איינצעל-האפט הייםליך ערמאָרדעט ווערדען קאָננטע, ערגאב ער זיך דעם טרונקע, דאמיט ער וועניגסטענס אים אונבעוואוסטען צושטאנדע אוים דער וועלט שיידע. איינצווישען וואורדע אבדול אציז מיט הילפע איינער „שעערע" אוים דער וועלט געשאפפט. דא שטייגערטע זיך דיא פורכט מוראד'ס נאָך מעהר. ער פירכטעטע, דיא וועלט קאָננטע גלויבען, דאס ער דיא ערמאָרדונג דעס אבדול אציז אנגעשטיפטעט האבע. נון וואר זיין גייסט פאָללקאָממען געשטאָרט: ער גלויבטע זיך פאָן מערדערן אומגעבען, וועלכע מיט קלאפטער-לאנגען „שעערען" בעוואפפנעט וואָרען. עס איזט אינדעס זיינעם לייב-ארצטע, דעם דר' קאפאלעאָני, געלונגען, דען סולטאן מוראד פאָן דיעזער איינבילדונגס-קראנקהייט צו היילען. מוראד איזט נונמעהר זאָ וויט ווידער הערגעשטעללט, דאס ער טעגליך צייטונגען ליעסט, דיא פעראָרדנונגען זיינער מיניסטער פריפט אונד אונטערשרייבט, דיא זעע-באָדער געברויכט אונד פלייסיג אין דער מאָשעע (טירקישע קירכע) ערשיינט. פאָן איינער „געהירן-ערווייכונג" איזט מעהר קיינע שפור פאָרהאנדען. עס איזט ביא מוראד נור נאָך איינע שוואכע צוריקגעבליבען, דיא אבער טעגליך מעהר אבנימּמט. עס ווערע דאהער לעכערליך צו בעהויפטען, דאס מוראד אבדאנקען וויללע, דאמיט זיין ברודער האמיד דיא רעגיערונג איבערנעהמע. מוראד איזט יא טויזענדמאל געזונדער אלס האמיד. עס איזט אין גאנץ קאָנסטאנטינאָפעל בעקאנט, דאס האמיד גייסטעסקראנק איזט. דיא איבריגען ברידער זינד ניכט בלאָס גייסטעסקראנק, זאָנדערן האבען אויך דיא שווינדזוכט. איינער דערזעלבען בעפינדעט זיך עבען אין דער אויפלעזונג (גסיסה). אבער אויך יוסוף איצעדין, דער זאָהן דעס פערשטאָרבענען סולטאנס, איזט שווינדזיכטיג. איבערדיעס זינד איהם אויך דיא אָהרען אבגעפיילט, אָהנע וועלכע מאן לויט דער טירקישען לאנדעס-געזעטצע, ניכט סולטאן זיין דארף. קורץ, דיא גאנצע פאמיליע דעס טירקישען הערשער-הויזעס איזט טאָדטעס-קראנק." דיעזע מעלדונג ערינערט אונס עבען אן איינען „אורח", דעם אייראָפא צו ענג וואורדע אונד דעסהאלב זיינע בעטטעלייא אויך אויף אמעריקא אויסדעהנען וואָללטע. אלס ער נאָך אמעריקא קאם, וואר ער איבער „שבת" ביא איינעם יודען, דער